

Małgorzata Orłowska¹, Krystyna M. Bleszyńska²

¹ Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej
<https://orcid.org/0000-0002-6387-1124>

² PEDAGOGIUM WSNS
<https://orcid.org/0000-0003-3456-7542>
DOI: <https://doi.org/10.35464/1642-672X.PS.2025.2.03>

Paradygmaty pedagogiki społecznej jako kryterium analizy empirycznej pomocy rodzinom uchodźców wojennych

Paradigms of Social Pedagogy as a Criterion for Empirical Analysis of Assistance to War Refugee Families

ABSTRACT: In order to explain and describe social phenomena, it is good to refer to existing theories, which will allow to organize the research material and facilitate drawing conclusions. An example of such an analysis can be the description of the help provided by Poland and Poles to war refugees from Ukraine. This is all the more important, because in the social space there was a discussion about who helped more: ordinary citizens or state institutions. In the light of the cited discourse, this is irrelevant, because the analysis of the above phenomenon reveals the need for cooperation and mutual synergy between citizens and state institutions and non-governmental organizations.

KEYWORDS: paradigm of social pedagogy, social assistance, social work, help for Ukrainian war refugees.

STRESZCZENIE: Dla wyjaśnienia i opisu zjawisk społecznych dobrze odwołać się do istniejących teorii, które pozwolą uporządkować materiał badawczy i ułatwić wyciągnięcie wniosków. Przykładem takiej analizy może być opis pomocy udzielonej przez Polskę i Polaków uchodźcom wojennym z Ukrainy. Jest to tym bardziej istotne, bowiem w przestrzeni społecznej pojawiała się dyskusja dotycząca tego, kto bardziej pomógł: zwykli obywatele czy instytucje państwa. W świetle przytoczonego dyskursu jest to bezprzedmiotowe, bowiem analiza ww. zjawiska ujawnia konieczność współpracy i wzajemnej synergii obywateli i instytucji państwa oraz organizacji pozarządowych.

SŁOWA KLUCZOWE: paradygmat pedagogiki społecznej, pomoc społeczna, praca socjalna, pomoc ukraińskim uchodźcom wojennym.

Przesłanki metodologiczne

W myśl obowiązującej w Polsce ustawy o pomocy społecznej rodzina jako całość jest podmiotem udzielania wsparcia. Tak też jest w przypadku pomocy społecznej świadczonej uchodźcom wojennym z Ukrainy. Aby zobrazować sytuację pomocy dla tej kategorii podopiecznych jako kategorię analityczną, przyjęto jeden z paradygmatów pedagogiki społecznej: pracy socjalnej rozumianej jako świadczenie: ratownictwa, opieki i pomocy. Paradygmat ten powstał u zarania tworzenia pedagogiki społecznej [Radlińska, 1946] i swoją funkcjonalność potwierdza po dziś dzień, czego najlepszym przykładem jest analiza sytuacji, która gwałtownie, w wielkiej skali dotknęła polską pomoc społeczną na skutek wojny w Ukrainie. Dzięki przyjętemu paradygmatowi badawczemu można było ujawnić całość tak złożonej interwencji / pomocy społecznej świadczonej ludziom znajdującym się w potrzebie. Przyjęcie takiego założenia badawczego pozwoliło też ujawnić poszczególne płaszczyzny pomocy zarezerwowane dla określonych grup społecznych i instytucji, oraz, co najważniejsze, ich wzajemną synergię i komplementarność wobec siebie.

Materiał badawczy pochodził z wielu źródeł. Były to opracowania akademickie, dane uzyskane z agend rządowych oraz niezależnych instytutów badawczych.

Pomoc innemu a współczesne modele wsparcia społecznego

Możemy mówić o dwóch fundamentalnych, przeciwstawnych, kategoriach polityki socjalnej: pomocowej (*pur welfare*) i ubezpieczeniowej (*social insurance*). Ich różnice w relacji do bezpośredniej praktyki pomocy – pracy socjalnej, są fundamentalne. Bowiem, gdzie indziej upatrują przyczyn kryzysu, jak i sposobów wyjścia z niego. Takie podejście jest pochodną przyjętej i realizowanej polityki społecznej państwa i wynikających z niej modeli pomocy społecznej i pracy socjalnej. W przypadku polityki społecznej możemy mówić o modelach: marginalnym, motywacyjnym i instytucjonalno-redystrybucyjnym. Ten pierwszy zakłada zaspokajanie potrzeb drogą tzw. kanałów naturalnych, tj. poprzez rynek bądź rodzinę, oraz podejmowanie interwencji państwa w ostateczności, wychodząc z założenia, że wczesna interwencja osłabia motywację do pracy i aktywności indywidualnej jednostki. Stąd uznaje rozbudowę polityki społecznej za szkodliwe, a podejmowaną interwencję ogranicza do niezbędnego minimum, sprowadzając zresztą pomoc społeczną do działań instytucji prywatnych. Model motywacyjny zakłada większy poziom interwencji państwa,

jednak nadal jej granicą jest brak zakłóceń mechanizmów rynkowych gospodarki oraz maksymalna służebność wobec niej. Świadczona pomoc osobom potrzebującym jest uzależniona od „zasług na rynku pracy”, tzn. stażu i wypracowanego dochodu, stąd świadczenia przysługują jedynie ubezpieczonym. Model instytucjonalno-redystrybucyjny zakłada, że jedynie państwo / społeczeństwo jest w stanie zaspokoić potrzeby obywatela na godziwym poziomie; stąd nie wyznacza się granic interwencji i dotyczy wszystkich obywateli bez żadnej selekcji. Jedynym kryterium jest brak zaspokojenia potrzeby.

Poszczególne modele polityki społecznej przekładają się na określone schematy ideologiczne realizowanej pomocy społecznej. Możemy mówić o dwóch modelach pomocy – rezydualnym i instytucjonalno-redystrybucyjnym. Charakteryzują się one przeciwstawnym podejściem do człowieka znajdującego się w potrzebie. Pierwszy wszelkie sytuacje problemowe, które napotyka człowiek w swoim życiu, spostrzega jako kryzysowe. Pomoc jest udzielana po wyczerpaniu zasobów własnych osoby znajdującej się w kryzysie. Jest udzielana niechętnie i jak najkrócej; w zasadzie ma charakter stygmatyzujący.

Zupełnie inny charakter ma drugi z wymienionych modeli pomocy społecznej, w którym przyjmuje się, że problemy życiowe są nieodłącznym elementem życia, a nie zdarzeniami obciążającymi. Wszelka pomoc udzielana jest przed wystąpieniem symptomów kryzysu, co w konsekwencji pozwala nie tylko uniknąć traumy, ale też nie stygmatyzuje. Co najważniejsze, ma charakter promocyjny, czyli pozwala osobie korzystającej z pomocy rozwinąć jej umiejętności i osiągnąć w rezultacie satysfakcjonujące miejsce w życiu społecznym.

Rozważania te są istotne dla określenia instrumentów, którymi dysponuje państwo dla realizacji pomocy innemu. Takim instrumentem jest praca socjalna. Niezależnie od jej zdefiniowania, mówimy o jej dwóch formach: promocyjnej i zachowawczej. Celem tej drugiej jest w najlepszym przypadku utrzymanie recypienta w kondycji społecznej sprzed zdarzenia wykluczającego. Natomiast praca socjalna w rozumieniu promocyjnym ma za zadanie wykorzystać sytuację kryzysową, w której znalazł się człowiek, do jego optymalnego rozwoju. I w tym rozumieniu będziemy analizowały sytuację uchodźców wojennych z Ukrainy.

Praca socjalna jest instrumentem pomocy społecznej. W literaturze przedmiotu silnie akcentowana jest jedność w zaspokajaniu potrzeb bytu i rozwoju. Zdaniem jej polskich twórców jest to warunek konieczny [Kamiński 1974]. Podobne podejście prezentuje definicja pracy socjalnej wg Międzynarodowego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej (IASW) z 2014 roku, według której, „celem jej działań są zmiany społeczne i rozwój społeczny, integracja społeczna oraz upodmiotowienie i wyzwolenie ludzi”. Dla pracy socjalnej

kluczowe są zasady sprawiedliwości społecznej, prawa człowieka, odpowiedzialność publiczna oraz szacunek dla różnorodności¹.

Praca socjalna jako imperatyw działań pomocowych

Już w latach 20. ubiegłego wieku twórcy polskiej myśli pracy socjalnej [Radlińska, 1947] sformułowali klasyczną triadę działań pomocowych: ratownictwo – opieka – pomoc.

Choć różnią się one stopniem, zakresem oraz czasem podejmowanej interwencji działań, to w sumie stanowią całość działań podejmowanych wobec osób czy całych społeczności potrzebujących wsparcia i pomocy.

Kolejność działań jest jednoznaczna, choć finalnie nie zawsze muszą wystąpić wszystkie wyróżnione elementy schematu [szerzej: Orłowska, 2022]. Zazwyczaj najpierw podejmowane są działania ratownicze. Są one odpowiedzią na zdarzenia niespodziewane i zagrażające człowiekowi. Ich celem w pierwszej kolejności jest zapewnienie ochrony czy wręcz bezpieczeństwa. Jest to najczęściej pomoc o charakterze bytowym i medycznym. Udzielają jej różne podmioty. Działania te są zazwyczaj spontaniczne i jednorazowe oraz najczęściej nie są zorganizowane czy wewnętrznie skoordynowane. Działania te zwykle podejmują pojedynczy ludzie lub grupy nieformalne kształtujące się z potrzeby chwili. W następnej kolejności mogą być to służby ratownicze, grupy różnych wspólnot, np. mieszkańców czy stowarzyszeń religijnych. Ludzie ci (czy grupy ratowników) przejmują odpowiedzialność za osoby ratowane, które bardzo często np. na skutek szoku lub braku znajomości sytuacji, w której się znaleźli, nie są w stanie sami sobie pomóc czy zapewnić sobie bezpieczeństwo [Błęszyńska, 2023].

Następnym z wyróżnionych etapów działania jest opieka. Ponieważ nie są to czynności ratownicze, które muszą być podjęte natychmiast, są one zazwyczaj usystematyzowane, lepiej zorganizowane i najczęściej mają formę działań instytucjonalizowanych, podejmowanych przez doświadczonych ratowników. Na tym etapie pomocy następuje ocena skutków traumy doświadczanej przez uratowanych oraz ocena zagrażających im czynników. Udzielana pomoc jest uzależniona od zakresu i stopnia poniesionych strat i deprywacji potrzeb. Ma ona na celu usunięcie czy ograniczenie powstałych szkód. W tym stadium udzielanego wsparcia określa się też zakres i poziom zapewnienia elementarnych potrzeb [Błęszyńska, 2023]. Jak zauważa Jerzy Szmagański

---

¹ https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_102423-10.pdf.

– polski teoretyk pracy socjalnej w Polsce [1996 za Błęszyńska, 2023], w procesie świadczenia działań opiekuńczych niezbędne staje się też zapewnienie pomocy o charakterze wzmacniającym (*empowerment*). Strategia ta ma na celu nie tylko przywrócenie poczucia podmiotowości, ale też ma przeciwdziałać wyuczonej bezradności oraz uruchomić u poszkodowanych procesy (w miarę możliwości) ukierunkowane na samodzielność.

Trzecim członem podejmowanego systemowo wsparcia osób potrzebujących są działania pomocowe. Są to działania profesjonalne, prowadzone przez wyspecjalizowane służby i mają formę zinstytucjonalizowaną. Profesjonaliści podejmują działania w celu wspierania procesów usamodzielniania się podmiotów oddziaływań pomocowych: jednostek i grup społecznych czy wręcz całych społeczności. Dążą do takiej sytuacji, by osoby wspierane osiągnęły optymalny, niezależny od innych poziom funkcjonowania w środowisku. Instrumentem w interakcjach są siły społeczne drżące w samych poszkodowanych, jak i w ich otoczeniu [Radlińska, 1946 za Błęszyńska, 2023]. Uruchomienie owych sił społecznych o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym jest jednym z fundamentów świadczenia pomocy i pracy socjalnej.

Kształt i sposoby realizacji tego etapu działań są ściśle uzależnione od prowadzonej polityki społecznej.

Ratownictwo

Nieoczekiwanie, z dniem 24 lutego 2022 roku, na polsko-ukraińskiej granicy pojawiły się tysiące ludzi – głównie matek z małymi dziećmi. Byli to uchodźcy wojenni. Dziennie mogło to być ponad 100–150 tys. osób². W sumie przez Polskę przewinęło się ponad 10 milionów osób. Tak ogromna rzesza pojawiających się nagle ludzi była ogromnym wyzwaniem zarówno dla państwa, jak i dla wolontariuszy. Wszystkim im udzielono pomocy i wsparcia – materialnego i psychicznego, oraz zapewniono schronienie, wyżywienie oraz opiekę medyczną lub psychologiczną. Pomocy udzielano zaraz na granicy, ale często wolontariusze ją przekraczali, by pomóc oczekującym jeszcze po stronie ukraińskiej (tym którzy wyczerpani kilkudziesięciogodzinnym oczekiwaniem na jej przekroczenie znajdowali się w sytuacji krytycznej, tak jak np. matki z małymi dziećmi czy ludzie chorzy). Pomoc i wsparcie oferowali wszyscy, poczynając od Wojsk Obrony Terytorialnej, Straży Pożarnej czy cywilów – wolontariuszy³.

---

² <https://strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html>.

³ Zob. np. https://www.youtube.com/watch?v=a9n7j_Qqi6M.

W myśl Konwencji Genewskiej z 1951 roku i Protokołu Nowojorskiego z 1967 roku uchodźcą wojennym jest osoba, która przebywa poza swoim krajem pochodzenia i z uzasadnionych powodów obawia się prześladowania i wymaga ochrony międzynarodowej.

Początkowo udzielanie pomocy ukraińskim uchodźcom wojennym miało charakter oddolnego, masowego, spontanicznego ruchu zwykłych obywateli, którzy stawili się na polsko-ukraińskiej granicy. Pomoc polegała na dostarczaniu żywności, ciepłych posiłków (pamiętajmy, że była to zima), ciepłych ubrań na zmianę, środków higieny, a nawet zabawek i słodczy dla dzieci. Jedna z wolontariuszek opisuje pomoc udzieloną na granicy rodzinie z trójką dzieci – w tym jednym kilkudniowym. Ludzie ci nie mieli nic. W tej sytuacji zostali wyposażeni we wszystko co jest niezbędne do życia i dalszej podróży⁴.

Spontanicznie zaczęto też organizować prywatny transport dla osób, które chciały się przenieść do innych miejsc w Polsce. Część z nich wyjeżdżała do krewnych, którzy już mieszkali w Polsce, część chciała wyjechać do innych krajów Europy, niektórzy byli przyjmowani przez Polaków do własnych mieszkań⁵, bądź specjalnie dla nich przygotowanych mieszkań czy ośrodków czasowych zamienionych na tymczasowe hotele⁶.

Według badań Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) i niezależnych badaczy z ośrodków naukowych w akcję pomocy było zaangażowanych ponad 70% obywateli Polski⁷. Według GUS, „wśród gospodarstw domowych pomagających, najczęściej wskazywanymi formami pomocy były: przekazywanie darów rzeczowych – około 4/5 gospodarstw domowych oraz pomoc pieniężna (bezpośrednia lub poprzez organizacje) – około 2/3 spośród nich. Około 6% polskich gospodarstw domowych udzieliło uchodźcom z Ukrainy pomocy m.in. w znalezieniu pracy w Polsce, załatwieniu spraw codziennych czy opiece nad bliskimi. [...] 3% pomagało w okolicy przejść granicznych, w punktach recepcyjnych, obiektach noclegowych, centrach pomocy lub punktach zbiorów darów rzeczowych. Także ok. 3% spośród pomagających gospodarstw domowych przyjęło uchodźców z Ukrainy do domu/mieszkania lub udostępniło im posiadany lokal mieszkalny. W I kwartale [2022 roku – dop. autor-ki] (od 24 lutego) również ok. 3% gospodarstw domowych udzielało pomocy

---

⁴ Zob. chociażby <https://www.youtube.com/watch?v=kINPqKmASVo>.

⁵ Zob. np. <https://www.youtube.com/watch?v=kINPqKmASVo>.

⁶ Obrazuje to liczny dokumentalny materiał filmowy, np.: <https://www.youtube.com/watch?v=XLvwuiwrWow>.

⁷ Według Polskiego Instytutu Ekonomicznego było to 77% [Baszczak i in., 2022, s. 4].

transportowej”⁸. Przytoczone szacunki dotyczące działań pomocowych są różne nie tylko ze względu na przyjętą metodologię, ale zwłaszcza na trudny dostęp do osób i sytuacji, które udzielały wsparcia, a pozostały anonimowe. Jako przykład mogą posłużyć szacunki dotyczące liczby osób, które udzieliły uchodźcom schronienia. Polski Instytut Ekonomiczny podaje, że 7% Polaków przyjęło uchodźców pod swój dach [Baszczak i in., 2022, s. 4], a więc dwa razy więcej niż podane powyżej szacunki GUS. Można zatem przyjąć, że materiał zgromadzony przez różne instytucje jest raczej zaniżony.

Co interesujące, pomoc była świadczona przez wszystkie grupy społeczne, niezależnie od dochodu i statusu. Oczywiście istniały niewielkie różnice między skrajnymi grupami dochodowymi, ale były one niewielkie. Nawet emeryci czy renciści (najbiedniejsza grupa społeczna wśród Polaków) udzielali pomocy – ponad 60% emerytów i prawie 50% rencistów⁹. Spośród osób udzielających wsparcia finansowego i rzeczowego w ciągu pierwszych trzech miesięcy wojny 36% przeznaczyło na rzecz uchodźców od 100 do 499 zł (był to najczęściej wskazywany przedział kwot przeznaczonych na pomoc uchodźcom).

Działalność wolontariacką na warszawskim Dworcu Centralnym udokumentowali udzielający się tam studenci Uniwersytetu Warszawskiego (w zakresie organizowania jedzenia, noclegów, pomocy medycznej; zob. Jankowska i in., 2022, s. 21).

Opieka

Następnym etapem procesu jest opieka. W tym momencie do pracy przystępują profesjonalne służby¹⁰. Następuje ocena poniesionych strat (fizycznych i psychicznych), próba zaspokojenia potrzeb oraz włącza się działania kompensujące lub o charakterze wzmacniającym.

Jak poważna jest sytuacja uchodźców ubiegających się o ochronę w Polsce świadczy materiał przedstawiony na wykresie 1. Większość z badanych osób doświadczyła traumy psychicznej w mniejszym bądź większym stopniu.

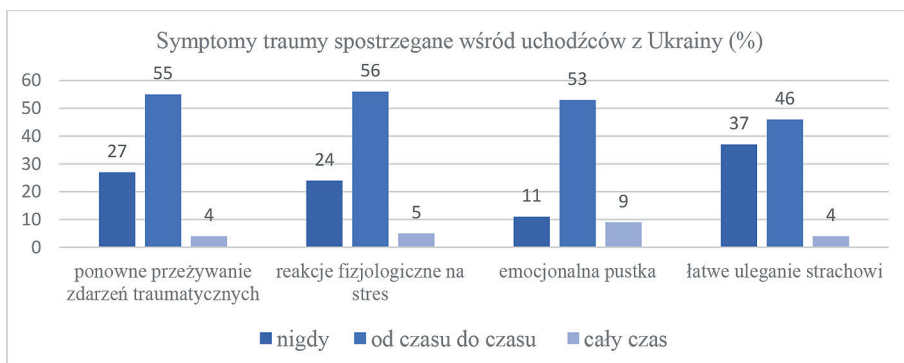
Wyniki badań przeprowadzonych przez P. Długosz, L. Kryvachuk, D. Izdebską-Długosz [2022] ujawniają, że byli oni „pod wpływem negatywnych emocji, takich jak strach, rozpacz, smutek, przerażenie. Pozostawienie dorobku życia, ucieczka z domu pod ostrzałem i wielka niewiadoma co do dalszych losów są ogromnym wstrząsem i stresem. Trauma uchodźców była widoczna

---

⁸ Pomoc udzielona przez gospodarstwa domowe mieszkańcom Ukrainy... 2022, s. 1.

⁹ Tamże, s. 2.

¹⁰ Np. Polski Czerwony Krzyż, <https://www.youtube.com/watch?v=4kGwtbKQl9c>.

Wykres 1. Symptomy traumy spostrzegane wśród uchodźców z Ukrainy (%)

Źródło: oprac własne za: [Długosz, Kryvachuk, Izdebska-Długosz, 2022], s. 34.

w relacjach telewizyjnych z polsko-ukraińskiej granicy, mówili o niej wolontariusze, którzy przyjmowali uchodźców z pociągów ewakuacyjnych w Olkusz. Pierwszą reakcją przyjeżdżających był płacz. W ten sposób być może uchodźcy odreagowywali ogromne napięcie, jakie powstało po wybuchu wojny i w trakcie ewakuacji. Po przekroczeniu granicy, w miejscu bezpiecznym, mogli sobie pofolgować i wyrzucić z siebie emocje [Długosz, Kryvachuk, Izdebska-Długosz, 2022, s. 32]. Można powiedzieć, że nieliczni z uchodźców nie przeżywają traumy związanej z działaniami wojennymi czy uchodźstwem. Jednak najgorszy był lęk o bliskich pozostawionych w ojczyźnie (62%) i rozłąka z bliskimi (68%) [Długosz, Kryvachuk, Izdebska-Długosz, 2022, s. 32].

Zatem zapewnienie bytu, wsparcie w traumie, były tymi obszarami, którymi zajęły się profesjonalne służby. Były one, co oczywiste, dalej wspierane przez wolontariuszy różnej proweniencji. Na tym etapie do działań włączyły się agendy państwa i samorządu lokalnego, jakim są ośrodki pomocy społecznej ze swoimi służbami, działające na podstawie ustawowych rozwiązań podjętych przez państwo polskie wobec uchodźców z Ukrainy.

Pomoc

Wszystkie trzy elementy postępowania wobec osób potrzebujących pomocy: ratownictwo – opieka – pomoc, w zasadzie płynnie przechodziły z jednej w drugą. Niemniej należy podkreślić różnicę między opieką i pomocą, choć w obu przypadkach podejmują je profesjonaliści z różnych kategorii służb. Wydaje się, że istotną różnicą między obydwoma formami wsparcia jest kategoria samodzielności, którą podopieczni nabywają w trakcie działań pomocowych i wychowawczych. Osoba doświadczająca opieki jest zdana na

wsparcie opiekuna – często nie może jeszcze samodzielnie funkcjonować, bo nie jest na tyle wzmocniona. Natomiast proces określany mianem pomocy, odnosi się do tych osób, które w miarę możliwości już funkcjonują o własnych siłach. Udzielana pomoc ma jedynie charakter wsparcia. Przykładem takich działań jest zespół aktów prawnych i decyzji podjętych na poziomie agend rządowych (ministerstw), które umożliwiają poszkodowanym korzystanie (często na równi z obywatelami polskimi) z istniejących instytucji i świadczeń pomocowych, które wybierają w zależności od istniejących potrzeb. W analizowanym przypadku udzielania wsparcia uchodźcom wojennym z Ukrainy będzie to m.in. stworzenie sieci instytucji o charakterze wsparcia i pomocy w razie potrzeby. Drogi dostępu do nich były różnorodne.

Przytoczone przykłady są tylko częścią z możliwych świadczeń udzielanych przez państwo polskie ukraińskim uchodźcom¹¹.

Rodzinom – obywatelom Ukrainy – przysługują:

- rodzinny kapitał opiekuńczy (500 zł miesięcznie przez 24 miesiące dla dzieci w wieku 12–35 miesięcy),
- świadczenie wychowawcze z rządowego programu „Rodzina 500+” (500 zł miesięcznie do 18 r.ż. dziecka bez względu na liczbę dzieci w rodzinie i dochód),
- świadczenie dobry start z rządowego programu „Dobry Start” (300 zł dla dzieci uczęszczających do szkoły, wypłacane raz w roku – tzw. wyprawka szkolna),
- świadczenia rodzinne: zasiłek rodzinny na dziecko – w zależności od wieku dziecka przysługuje w kwocie od 95 zł do 135 zł miesięcznie na dziecko.

Osoby, którym przyznano prawo do pobierania zasiłku rodzinnego, mogą ubiegać się także o następujące dodatki:

- z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 95 zł miesięcznie na trzecie i każde kolejne dziecko,
- z tytułu samotnego wychowywania dziecka (193 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej niż 386 zł na wszystkie dzieci, w przypadku dzieci niepełnosprawnych kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł, nie więcej niż o 160 zł na wszystkie dzieci),
- z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 400 zł miesięcznie co do zasady przez okres 24 miesięcy,

---

¹¹ Szerzej: <https://www.gov.pl/web/rodzina/rozwiązania-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa>.

- z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – w zależności od wieku dziecka 90 zł lub 110 zł miesięcznie na dziecko,
- z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – raz w roku w wysokości 100 zł na dziecko,
- z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania – 69 lub 113 zł przez 10 miesięcy w roku¹².

Ogółem wydatki państwa polskiego na świadczenia wychowawcze osiągnęły kwotę – 482,5 mln zł (na okres świadczeniowy 2021/2022 i 381,9 mln zł na okres świadczeniowy 2022/2023)¹³.

Tak różnorodna i bogata oferta pomocy pozwalała ukraińskim uchodźcom w pełni partycypować w życiu społecznym na równi z obywatelami polskimi. Jest też istotnym elementem działań o charakterze pomocowym.

Wnioski

Nasuwają się dwa wnioski. Pierwszy odnosi się do kwestii metodologicznych. Koncepcja triady działań wiążących się z interwencją społeczną okazała się użyteczna dla przedstawienia tak skomplikowanego zjawiska, zarówno dla jego opisu, jak i oceny.

Druga konstatacja odnosi się do praktyki działań. Pozwala ona ocenić świadczoną pomoc. Co najważniejsze, obok skali pomocy i rodzaju podejmowanej interwencji ujawnia konieczność synergii działań poszczególnych obywateli i wyspecjalizowanych agend rządowych, samorządowych czy *non profit*, zaś pojawiające się swego czasu w przestrzeni społecznej dywagacje o wyższości działań indywidualnych nad zorganizowaną pomocą okazują się bezprzedmiotowe w świetle przytoczonych faktów.

Bibliografia

- Baszczak Ł., Kielczewska A., Kukołowicz P., Wincewicz A., Zyzik R. (2022). *Pomoc polskiego społeczeństwa dla uchodźców z Ukrainy*. Warszawa.
- Bleszyńska K. (2023). Wybrane problemy pomocy uchodźcom wojennym. *Pedagogika Społeczna*, 1(87), 107–113.
- Długosz P., Kryvachuk L., Izdebska-Długosz D. (2022). *Uchodźcy wojenni z Ukrainy – życie w Polsce i plany na przyszłość*. Lublin.
- Jankowska J., Jażdżewski R., Karłowski A., Kozłowska M., Mamla M., Ostrowska Z., Stępień M., Tomasiak A., Wołonciej K., Zaremba K. (2022). *Pomoc uchodźcom z Ukrainy na Dwor-*

---

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

- cu Centralnym w Warszawie w doświadczeniach wolontariuszy (marzec–kwiecień 2022). W: M. Fuszara (red.), *Masowa pomoc w masowej ucieczce. Społeczeństwo polskie wobec migracji wojennej z Ukrainy*. Warszawa.
- Kamiński A. (1974). *Pedagogika społeczna*, Wrocław.
- Orłowska M. (2022). Opieka – pomoc – ratownictwo – paradygmaty pedagogiki społecznej w czasach ery prekaria tu. W: E. Kantowicz, K. Białobrzaska, C. Kurkowski (red.), *Nurty aksjologiczno-epistemologiczne i inspiracje badawcze w pedagogice Stanisława Kawuli* [seria: „Zagrożone społeczeństwo”, t. 6], Kraków.
- Pomoc udzielona przez gospodarstwa domowe mieszkańcom Ukrainy w I półroczu 2022 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych. (2022). Warszawa: GUS.
- Radlińska H. (1947). *Oświata dorosłych. Zagadnienia, dzieje, formy, pracownicy, organizacja*. Warszawa.
- Szmagalski J. (1994). *Teoria pracy socjalnej a ideologia i polityka społeczna. Przykład amerykański*. Warszawa.

Źródła internetowe

- https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_102423-10.pdf [data pobrania: 01.01.2023].
- <https://strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [data pobrania: 11.01.2023].
- <https://www.youtube.com/watch?v=kINPqKmASVo> [data pobrania: 11.01.2023].
- <https://www.youtube.com/watch?v=XLvwuiwrWow> [data pobrania: 11.01.2023].
- https://www.youtube.com/watch?v=a9n7j_Qqi6M [data pobrania: 11.01.2023].
- <https://www.youtube.com/watch?v=4kGwtbKQl9c> [data pobrania: 11.01.2023].
- <https://www.gov.pl/web/rodzina/rozwiązania-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa> [data pobrania: 12.01.2023].